

FLORIAN NANU

SUNETUL ȘI MUZICA ORIGINALĂ în filmele sfârșitului de mileniu II, început de mileniu III

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

FLORIAN NANU

•

SUNETUL ȘI MUZICA ORIGINALĂ

în filmele sfârșitului de mileniu II, început de mileniu III

FLORIAN NANU

SUNETUL ȘI MUZICA ORIGINALĂ
în filmele sfârșitului de mileniu II,
început de mileniu III

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Laurențiu Damian Dumitru

Prof. univ. dr. Horea Murgu

Traducerile citatelor din lucrare aparțin autorului.

Drepturile de copyright ale fotografiilor din prezenta carte aparțin respectivilor producători. Mulțumesc IMDB pentru informațiile și datele despre filme.

ISBN 978-606-37-1615-7

© 2022 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>**

Cuprins

Prefață	9
 Capitolul 1.	
Introducere în universul sonor	11
Lumea sunetului.....	11
Scurtă istorie a sunetului pentru film.....	14
 Capitolul 2.	
Muzica originală și filmul de Oscar	39
Oscar-ul și muzica în istorie	39
Muzica și filmul	44
Muzica compusă special pentru film	51
Studiu de caz – Călătorie în India (A Passage to India)	55
Studiu de caz – Dansând cu lupii (Dances with wolves)	60
Studiu de caz – Carele de foc (Chariots of Fire).....	66
Studiu de caz – Lista lui Schindler (Schindler's List).....	70
Studiu de caz – Stăpânul inelelor – Întoarcerea regelui (The Lord of the Rings – The Return of the King)	77
 Capitolul 3.	
Sunetul de film și era digitală. De la Cinema la Home-Cinema.....	85
Personalizarea – Sunetul de film din sala de cinema în intimitatea propriei case	86
Televiziunea și epoca video	93

Scurtă istorie a tandemului CINEMA – HOME CINEMA.....	95
Echipamentele HOME CINEMA de astăzi.....	106
Revoluția digitală	110

Capitolul 4.

Sunetul de film și new media	113
New media	113
Sisteme și tehnologii de sunet actuale	119
Sunetul – o ușă deschisă?	123

Capitolul 5.

Estetica sunetului de film. Interferențe imagistic sonore.....	127
Interferența imaginii cu sunetul.....	128
Sunetul pentru film și estetica lui	131
Estetica muzicii originale pentru film	137
Estetica sunetului și a muzicii originale pentru film în contextul esteticii filmului	145

Capitolul 6.

Muzica originală și dramaturgia sonoră în filmul SF	157
Sunetul – o realitate de zi cu zi în viață cât și în film	158
1. <i>Sunete ancestrale</i>	167
2. <i>Sunete cunoscute din experiența proprie/ recognoscibile</i>	169
3. <i>Sunete necunoscute, dar realizate/ post-recognoscibile</i>	169
4. <i>Sunete necunoscute/ non-recognoscibile</i>	174
Impactul psihologic emoțional.....	179
Mesajele emoționale transmise de spectacole și film	187
Cum se face un film de succes?	188
Starea de anxietate	197
Ațiunile zilnice asupra psihicului nostru – stresul zilnic	202
Divertismentul personal și sistemul de entertainment.....	203
Spectatorul actual și epoca digitală	208

Studiu de caz – STAR WARS – Primul și ultimul film din serie	212
<i>Vocile și limbajul personajelor din Star Wars</i>	214
<i>Dramaturgia sonoră a filmului SF. Sunete noi în universul sonor</i> <i>al filmului SF</i>	216
<i>Muzica originală în seria Star Wars</i>	219
 Anexe Capitolul 2	 223
 Anexe Capitolul 6	 255
 Bibliografie	 271

Mulțumesc părinților mei.

PREFAȚĂ

O carte despre sunetul și muzica din filme într-un context milenar.

Am fost norocos să pot vedea cum un mileniu se termină și un alt mileniu începe. Cartea aceasta reprezintă o lucrare de doctorat care conține lucruri la care m-am gândit de mulți ani fără să știu că o să realizez o lucrare de doctorat vreodată. Fac parte dintre puținii oameni din sunet și muzică care au mai rămas și care la începutul anilor '70 citeau despre audio, sunet și echipamente muzicale profesionale în reviste și prospecte/documentații pe hârtie. Citeam absolut tot ce găseam și păstram tot ceea ce puteam păstra. Nu exista internet. Erau alte vremuri. Dar cât de interesante... Nu știam pe atunci că priveam o istorie a sunetului și muzicii în fiecare zi.

Lucrarea a fost predată în 2010. Formatul lucrării a fost păstrat așa cum a fost depus în 2010. Nu există notații despre site-uri de internet accesate la o anumită dată. Nu era această cerere în 2010. Din experiența personală am observat că multe informații de pe internet dispar sau sunt modificate destul de repede. Multe chiar în cursul unui singur an. Dacă aceste date ar fi fost scrise în carte, atunci probabil că doar câteva mai erau valabile. Sau poate nu mai era valabil

nimic la accesare. Acesta este și motivul pentru care în Bibliografie găsim articole și documentații fără adrese de internet. Multe dintre ele au fost pe suport de hârtie și din ele mi-am notat datele și informațiile necesare. Multe dintre ele nu mai există astăzi sub forma lor de atunci.

Cu părere de rău am văzut cum firme de renume mondial nu mai dispun de documentații tehnice și prospecte din anii trecuți. După mai mult de 20 de ani, din hârtie nu mai rămâne aproape nimic disponibil și, de multe ori, nimeni nu s-a gândit să facă scanări care să fie păstrate digital. O istorie care deja s-a pierdut. Mai este, din loc în loc, cineva care își mai amintește câte ceva. Mai este câte un prospect sau câte o revistă profesională păstrată pe undeva, prin vreun pod vechi...

Istoria trebuie scrisă și păstrată... bine!

Această lucrare de doctorat nu ar fi fost făcută niciodată fără ajutorul domnului profesor Laurențiu Damian. Ar fi rămas în mai multe pagini de notițe uitate într-un sertar și în multe gânduri adunate în zeci de ani. Mi-a spus: „Te apuci să scrii lucrarea și eu o să te coordonez. Nici să nu te gândești să renunți. Bine?”

Aici este rezultatul a mulți ani de muncă.

Mulțumesc, domnule profesor Laurențiu Damian!

Conf.univ.dr. Florian Nanu

CAPITOLUL 1.

Introducere în universul sonor

Lumea sunetului

Sunetul.

Cineva a spus că o fotografie, o imagine, trebuie povestită într-o mie de cuvinte pentru a fi înțeleasă.¹

Sunetul nu poate fi povestit.

Sunetul trebuie auzit.

Sigur, unii sceptici vor spune că și sunetul poate fi povestit.

Da, se poate încerca. Dar dacă povestirea unei imagini se bazează pe lucruri și obiecte, de cele mai multe ori, văzute deja, la sunet situația este mult mai complexă.

În articolul său din Verve, Andre Malraux scria că:

„Cinematograful nu este decât aspectul cel mai evoluat al realismului plastic, ale cărui principii au apărut odată cu renașterea și și-au găsit expresia limită în pictura barocă”²

Să luăm un exemplu.

¹ Fred R. Barnard a realizat în 10.03.1927 o reclamă într-un ziar în care apărea fraza: „One Picture is Worth Ten Thousand Words” („O imagine valorează cât zece mii de cuvinte.”) și era menționată ca fiind un proverb chinezesc. După un timp, fraza a fost atribuită lui Confucius. Dintre mai multe variante cunoscute, varianta cu „o mie de cuvinte” este cea mai folosită.

² Bazin, Andre, *Ce este cinematograful?*, Meridiane, București, 1968, p. 10.

Se filmează în junglă. Trebuie să-i explicăm unei persoane cum arată jungla (fără să o poată vedea).

Începem să-i povestim imaginea:

copaci mai mici și mai mari foarte apropiați/ vegetație multă atât pe sol cât și pe ramurile copacilor/ tufișuri și plante și flori de multe feluri unele lângă altele/ senzația de zid verde dar și cu unele plante colorate puternic/ insecte pe sol și în aer/ animale mici și mari aleargă sau se ascund în vegetație/ păsări mici și mari zboară sau stau pe crengi.

Apoi încercăm să-i povestim sunetul:

un foșnet continuu/ pocnete și zgomote neobișnuite/ zgomotul animalelor care se târăsc, aleargă, se luptă/ țipetele și răgetele tuturor de peste tot.

Dacă la vederea filmului mulți își vor fi imaginat cum arată jungla și nu vor fi prea surprinși, la auzul sunetului situația se schimbă.

Se întreabă dacă sunetul nu este defect, cu probleme.

Se întreabă dacă acela este chiar sunetul din momentul filmării. Este așa de complex încât pare artificial, realizat din bucăți.

Omul se naște cu un auz mediu (exclud variantele cu deficiențe de auz și pe cele cu auz deosebit de bun).

Chiar și acest auz mediu este, de fapt, un auz excepțional, dacă judecăm prin prisma echipamentelor de înregistrare și de redare a sunetului.

Astfel, înregistrarea sunetului din junglă este, de fapt, o palidă variantă față de ce se aude acolo, în realitate.

Puteam să dau mai multe exemple similare, dar folosind zone apropiate și poate zone deja cunoscute din țara noastră.

Dar am folosit acest exemplu din două motive.

CHARIOTS OF FIRE

Nr.	<i>Piesa muzicală</i>	Tip	Orchestrație	Timp	Observații
1	Tema principală	Instrumental	Pian / simfonic / synth	3.00	0.55-3.55 teme film început / plajă alergare grup pe malul oceanului
2	Cadru muzică cântată	Vocal	Cor tineri capela	0.40	8.20-9.00 cor / banchet început la Universitate
3	Cadru muzică cântată	Vocal	Duet tineri	0.20	11.00-11.20 alegere grupuri în universitate / studenți 1
4	Cadru muzică cântată	Vocal	Cor tineri	0.20	12.00-12.20 alegere grupuri în universitate / studenți 2
5	Cadru muzică cântată / off	Instrumental	Orchestra	0.15	12.20-12.35 alegere grupuri în universitate / studenți 3
6	Cadru muzică cântată	Instrumental	Solo cimpoi	0.50	17.00-17.50 concurs Scottish / alergare
7	Tema principală 2	Instrumental	Simfonic / synth	1.00	20.50-21.50 alergare 200 m
8	Cadru muzică cântată / off	Vocal	Cor public capela	0.55	25.00-25.55
9	Cadru muzică cântată / off	Vocal	Cor tineri capela		29.30-30.30
10	Temă musical eng studenți off / fundal live	Vocal-instrumental	Orchestra / solo / grup vocal	2.00	30.30-32.30 musical studentesc
11	Temă Scottish / imn	Vocal-instrumental	Orchestra / solo cimpoi/ grup vocal	0.40	32.40-33.20 stadion întreceri
12	Temă alergare atmo / temă	Instrumental	Simfonic / synth	1.00	35.00-36.00 lovire / câștigător
13	Temă musical eng / cadru	Vocal-instrumental	Orchestra / solo / grup vocal	1.15	39.05-40.20 teatru musical

Florian Nanu este Conf. univ. dr. în Departamentul Multimedia-sunet-montaj al Facultății de Film în cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică I.L.Caragiale, București, Doctor în domeniul Cinematografie și Media. A urmat Cursuri postuniversitare, Cinematografie și media/Programe audiovizuale. Este director al Studioului Digital Art – Compozitor de muzică de film și televiziune, muzică de teatru și teatru radiofonic, muzică electronică, ambientală și world music, producător muzical și Mastering audio, producător de film și videographer. Este membru UCMR-ADA din 1982, UPFR din 1996, CREDIDAM din 2009.

Cursuri predate: Bazele prelucrării digitale a sunetului; Design de sunet; Sunet și muzică de film; Sunet de film și televiziune; Procesarea digitală a sunetului; Atelier de Creație și Cercetare Cinematografică; Istoria muzicii de film; Hardware pentru postproducția de film; Muzica de film.

„Lucrarea despre sunet și muzică originală în film este o reală contribuție științifică și cuprinde întreaga construcție vizual-muzicală și sonoră ce definește un film. Selecția filmelor, comentariul privind impactul muzical și sonor, analiza unor teme muzicale sunt definitorii pentru această lucrare care are toate datele de antologie și în același timp de studiu academic.”

Prof.univ.dr. **Laurențiu Damian**

„Autorul ne readuce – fără pretențiile unui studiu de antropologie culturală – pe potecile sinesteziilor sunet-imagini pe care ne-a îmbiat cinematograful timpuriu, ca să ne aducă aici la home-cinema și la comunicarea ecran, deja augmentată simțitor și transformată sensibil din realitate subiectivă a emitentului în real pentru receptor.”

Prof.univ.dr. **Horea Murgu**

ISBN: 978-606-37-1615-7